

Національний університет «Одеська юридична академія»

Робоча група з питань розвитку кримінального права
Комісії по правовій реформі при Президентові України

Робоча група з питань кримінального та кримінального процесуального права
Науково-консультативної ради при Голові Верховної ради України

Південний регіональний центр Національної академії правових наук України
Кафедра кримінального права НУ «ОЮА»

Одеський місцевий осередок ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»

Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,

*присвяченої 25-річчю утворення
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

**м. Одеса
9 грудня 2022 р.**

«Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія». Одеса, 9 грудня 2022 року. Укладачі: Є.Л. Стрельцов, В.П. Кедик. Відп. редактор Є.Л. Стрельцов. Одеса: ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с.

У збірнику представлені тези доповідей та повідомлень, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану», присвяченій 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія», яка відбулась 9 грудня 2022 року на базі Південного регіонального центру Національної академії правових наук України та кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія». Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів, магістрантів та студентів, практичних працівників, всіх, кого цікавлять сучасні проблеми кримінального права.

Відповідальний за випуск:
д.ю.н., професор Є.Л. Стрельцов

Тези друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

<i>Вовченко М.М.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, ВЧИНЕНИХ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО АБО ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	139
<i>Вороніна В.А.</i> ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА ЙОГО ЗАХИСТ У НАЦІОНАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ПРАКТИЦІ ЄСПЛ.....	141
<i>Гончарова А.В.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО МАТІР'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ ЗЛОЧИНІВ.....	143
<i>Грищенко К.І.</i> КРАДІЖКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	145
<i>Гулько О.Є.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ.....	148
<i>Завадська Ю.М.</i> ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ, НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ ЗА ККУ.....	151
<i>Замаскіна А.М.</i> КОРУПЦІЯ ЯК ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ І НЕДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА СВІДОМОСТІ.....	153
<i>Зуєва В.С.</i> ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРИНИЖЕННЯ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ.....	156
<i>Караманиць Д. В.</i> СМЕРТНА КАРА В УКРАЇНІ: ЗА І ПРОТИ.....	159
<i>Качуренко В.В.</i> ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ: ГЕНЕЗИС ТА ФОРМАЛІЗАЦІЯ ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 198 КК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	161
<i>Клець І.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 198 КК УКРАЇНИ, В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	164
<i>Ковальська А.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	166
<i>Колеснікова А.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО ТА НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	170
<i>Кондратюк В.М.</i> ШАХРАЙСТВО, ПОВ'ЯЗАНЕ З ВИКОРИСТАННЯМ БАНКІВСЬКИХ КАРТОК.....	173
<i>Константинова І.В.</i> КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	175

Кондратюк В.М.,
студентка 2-го курсу
магістратури, факультету
прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національного університету
«Одеська юридична академія»

науковий керівник: кандидат
юридичних наук, доцент, доцент
кафедри кримінального права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
Кедик В.П.

ШАХРАЙСТВО, ПОВ'ЯЗАНЕ З ВИКОРИСТАННЯМ БАНКІВСЬКИХ КАРТОК

Кримінальні правопорушення, що вчинюються у сфері банківської діяльності набули значного поширення та становлять суттєву небезпеку для суспільства та держави в цілому.

Проблематикою даного питання займалися велика кількість науковців, проте, з постійним розвитком людства та еволюцією комп'ютеризованих технологій з'явилися нові способи злочинних посягань, котрі не досліджувались достатньою мірою. Саме тому виникає потреба у дослідженні та обґрунтуванні способів запобігання вчинення подібних правопорушень, а також виробленні рекомендацій щодо їх правильної кваліфікації.

Розвиток ринку платіжних карток в Україні відбувається з надзвичайною швидкістю. Банківські картки стали базовим елементом електронних банківських систем, котрі витісняють паперові чекові книжки та готівкові кошти, а також є простим і прогресивним засобом організації безготівкових розрахунків. У зв'язку із цим в її держателя з'являється значна кількість переваг. Проте, на противагу виступають і недоліки, головним з яких є необізнаність громадян у тому, як правильно користуватися банківською картою, щоб зберегти свої кошти від шахрайських зазіхань.

Кримінальний кодекс України в ст. 190 визначає шахрайство як корисливий злочин проти власності, який полягає у заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою.

Введення в оману виступає тією визначальною обставиною, яка дозволяє відмежувати шахрайство від інших корисливих злочинів проти власності (грабежу, розбою і вимагання) у тих випадках, коли, незважаючи на застосування злочинцем обману, потерпілий усвідомлює протиправність вчинюваних щодо нього дій, включаючи протиправність адресованої йому майнової вимоги.

Справжнім «каменем спотикання» є питання про наявність (відсутність) обману при використанні комп'ютеризованої платіжної системи. Так, частина українських науковців висловлює думку про те, що використання підроблених платіжних засобів, результатом чого став фактичний переказ грошових коштів або їх одержання готівкою, має кваліфікуватись за сукупністю злочинів, передбачених статтями 200 і 190 КК.

Головним аргументів прибічників такого варіанту кваліфікації є те, що обман передбачає повідомлення неправдивих відомостей людині, чого не відбувається при використанні комп'ютеризованої платіжної системи. Обману не може бути поза спілкуванням між людьми тому, що обман – це інформаційний, інтелектуальний вплив однієї людини на свідомість і волю іншої. Стверджується також, що: банкомати і платіжні термінали як технічні пристрої, позбавлені психіки, не можуть бути введені в оману (як не можна обманути, наприклад, замок у сейфі); у випадку ініціювання та здійснення переказу

коштів в автоматичному режимі за допомогою підроблених платіжних інструментів має місце не обман, а неправомірний вплив на процес оброблення комп'ютерної інформації.

На мою думку, більш доречнішою виступає протилежна позиція, котра зводиться до того, що у розглядуваній ситуації все ж має місце обман: при вчиненні такого шахрайства вводиться в оману не комп'ютер, що обслуговує операційну систему банку, а людина, яка використовує комп'ютер для інтенсифікації своєї діяльності у сфері банківських розрахунків.

Обман у цьому разі є, умовно кажучи, опосередкованим: неправдиві відомості про ініціювання платежу фактичним держателем картки повідомляються не безпосередньо банківському службовцю, а через засоби обчислювальної та комунікаційної техніки. Інакше кажучи, при вчиненні такого шахрайства обманюється не комп'ютер, а людина, яка використовує комп'ютер для удосконалення своєї діяльності. На відміну від традиційного шахрайства, так зване комп'ютерне шахрайство не передбачає «фізичного контакту» винного з потерпілим, але від цього вчинене не перестає бути шахрайством.

До основних способів запобігання вчиненню таких злочинів необхідно віднести:

1. Розробку відповідної нормативної бази з питань забезпечення безпеки банківської системи України та практичну реалізацію її положень;
2. Посилення кримінальної відповідальності за вчинення злочинів із використанням електронних технологій з огляду на особливий об'єкт посягання (банківської системи);
3. Врахування міжнародного досвіду в боротьбі з банківським шахрайством;
4. Подальша криміналізація діянь, які завдають шкоду безпеці банківської системи;
5. Внутрішній контроль можливих загроз із боку служби безпеки банківської установи;
6. Запровадження нових, більш досконалих технологій у банківську діяльність, запровадження нових, більш захищених форм платіжних карток.

Тобто, сучасний стан розвитку суспільних відносин у банківській сфері характеризується значним підвищенням активності з боку шахраїв. Шахрайство поступово та активно проникає у віртуальний простір. Діяльність банківських установ щодо запобігання злочинним посяганням, що вчиняються з використанням банківських платіжних карток, поступово приводиться до міжнародних стандартів. Проте практична реалізація законодавчих принципів залишається на низькому рівні, тому потребує якнайшвидшого втілення означених положень у реальності сучасного життя.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, зі змінами № 1798-VIII від 21.12.2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Дудров О.О. Проблеми кваліфікації шахрайства [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://law-dep.pu.if.ua/conference2014/articles/dudorov.pdf>
3. Клочко А.М., Єременко А.О. Шахрайство з використанням банківських платіжних карток [Електронний ресурс] – Режим доступу http://www.lsej.org.ua/1_2016/24.pdf